

Han fick fackets

Marcello Malentacchi är Volvoarbetaren som föddes i ett åsnestall och blev ledare för all världens metallarbetare. Svenska facket är för tamt, tycker han. "Lite fler strejker skulle inte skada."

Text: HARALD GATU Foto: NIKLAS MAUPOIX

Med cykeln tog han sig ut i världen. En annan okänd men lockande värld skymtade två och en halv mil från hemmet. Han cyklade dit, till Riva del Sole vid havet där familjer från ett land som hette Sverige semestrade i solen. Hela familjer på semester, i ett främmande land? De måste ha det bra i Sverige.

Marcello Malentacchi var inte mer än sjut-

Marcello Malentacchi säger farväl till uppdraget som ledare för all världens metallarbetare. Kompisen Peter Unterweger hänger med på en cykeltur.

värld att växa

ton år när han bestämde sig: dit ska jag ta mig. Jag måste se detta land.

Pappan och mamman försökte hindra honom. Men det var förgäves. Han skulle ut i världen och han kom ut i världen. Cykelturerna till badorten ledde ynglingen ut på en lång och osannolik resa.

Han gömmer ansiktet i händerna. 45 år efter cykelturerna till Riva del Sole är Marcello Ma-

lentacchi nu 62 år och avgår som generalsekreterare för Internationella Metallarbetare-federationen.

Han har svårt att hålla tårarna tillbaka. Han står på ett kongresscenter i Göteborg och gråter inför över åttahundra delegater från hela världen som alla kommit för att tacka honom.

Den yngling som en gång trotsade sina föräldrar och liftade upp till Sverige kom att bli ledare för 25 miljoner metallarbetare.

Han blev livrädd. Skyddsombud? Jag?

Året är 1966 och Marcello Malentacchi sitter på ett fackföreningsmöte på Volvo Torslanda i Göteborg.

Liftandet genom Europa förde honom till diskjobb på restauranger i Stockholm och sedan Göteborg. Av en slump passerade han Volvos anställningskontor som genast rekryterade den vältränade italienaren. Han placerades vid monteringsbandet. Amazo- ►

Han brast i gråt när hyllningsfilmen spelades upp på metallarbetarefederationens världskongress.

Tillbaka till Torslanda där allt började.

Indierna var först med att tacka.

► ner. Norrlänningar, finnar. En och annan jugoslav. Motorer, trånga krångliga oljiga motorutrymmen som man måste krypa in i underifrån för att kunna fästa de kablar som skulle fästas. De var fem man som kröp in och ut ur samma motor för att fästa olika detaljer. 40 bilar i timmen, åtta timmar om dagen. De undrade: "Varför kunde inte en av oss fästa alla kablar så blev det mindre krypande? Och så kunde vi bytas av."

Kroppen smärtade när han om kvällen gick och lade sig. Rummet var litet och luktade 1800-tal. Tråkåken på Postgatan hade byggts för Amerikaemigranternas sista natt i Sverige före färden över Atlanten.

Han var nu själv en utvandrare, en invandrare. Arbetet korsar gränser, människor flyttar, mötet med det okända ger nya insikter.

Han grips av fasa på fackföreningsmötet. Skyddsombud? Skydd... var inte det samma som kondom?

På fabriken fanns ett ombud för RFSU som sålde kondomer. Han kallades på skämt för huvudskyddsombudet.

Vad skulle mamma säga hemma i det katolska Italien om Marcello sålde kondomer?

Monteringen på Torslanda i dag är något helt annorlunda. De var ungefär 4 000 under de sju år Marcello jobbade där. I dag: 2 700. Taktens är mycket högre, fler bilar kan tillverkas.

När Marcello Malentacchi återvänder till sin gamla arbetsplats kan han stöta ihop med folk han lärde känna när han jobbade där. När han råkar Kari Aro och Tarmo Ahonen återvänder minnena från den stora strejken 1970. Om de heta stämningarna på Torslanda, hur missnöjet pyrde i de spritdränkta stö-

En språktalang som gillar 1800-talshistoria

- **Namn:** Marcello Malentacchi.
- **Ålder:** 62.
- **Bor:** Genève, Schweiz.
- **Familj:** Fru Josephine, två barn och ett barnbarn.
- **Aktuell:** Avgår som generalsekreterare i Internationella Metallarbetarefederationen IMF.
- **Bakgrund:** Kom från Italien till Sverige som sjuttonåring, började på Volvo Torslanda 1965.

Arbetsmiljöombudsman först på Metall 1974, sedan på IMF 1981, generalsekreterare IMF 1989.

► **Intressen:** Cykling och historia. "Särskilt 1800-talshistoria. Jag ska börja plugga historia på universitetet för mitt eget nöjes skull."

► **Talang:** Talar många språk. Italienska, svenska, engelska, franska, spanska, portugisiska flytande, samt lite tyska.

Marcello kom till Sverige som 17-åring.

kiga ungarlsbarackerna utanför fabriken, hur strejken spred sig till stan, till varven, till Saabs växellådefabrik. Han minns missnöjets orsaker på monteringen. Kraven var: riktiga arbetskor och bort med ungdomslönerna.

I dag ser vi hur de nya V70-modellerna mon-

»Det är för stillsamt i Sverige. Man måste mobilisera mer.«

teras i snabb takt, hur karosserna glider fram längs linan. I grunden samma arbete som förr "byggt på den där jävla taylorismen" som han säger. Uppstyckat arbete. Få och utarmade arbetsuppgifter. Uppskruvat tempo.

– På 1970- och 80-talet var vi ett föregångsland i att bygga bilar, då kom japanerna hit.

Nu är det tvärtom. Bilfabrikerna ser likadana ut över hela världen.

Han har sett en del fabriker under sina tjugofem år, varav tjugofem som generalsekreterare, på Internationella Metallarbetarefederationen. När han tog vid fanns Berlinmuren kvar, Nelson Mandela satt fortfarande fängslad och ingen pratade om Kina som världens verkstad.

Sedan dess har antalet metallarbetare avslutna till internationalen ökat från 14 till 25 miljoner. Under den tiden har fackföreningarna fått genombrott i stora viktiga länder som Brasilien, Sydkorea och Sydafrika. Marcello Malentacchi har sett hur fabrikeras kollektiva kraft, människorna som jobbar där, kan användas för att ändra historiens gång.

– Genom mobilisering, säger han kort.

Svensk bilindustri var på rätt väg under PG Gyllenhammar, säger Marcello Malentacchi. "Men nu ser allt likadant ut."

När han säger det råkar vi befinna oss vid den del av monteringen som på Marcellos tid kallades "röda torget". Här ägde alla strejkmötena rum. Han säger återigen: det kokade. Och det fanns en kraft.

– Kanske det skulle behövas lite mer strejker nu. Det är för stillsamt i Sverige. Man måste mobilisera mer.

För fackföreningarna räcker det inte med att man har många medlemmar och rikstäckande kollektivavtal.

– Man måste visa sin styrka också. Visa att man är en kraft i samhället. Då kan man också påverka mer.

Han dröjer en stund vid "röda torget". Ser lastbryggan där han stod som gruppordförande för 4000 medlemmar och förklarade läget i förhandlingarna. Som sagt, det kokade av en kraft som han då insåg var den fackliga organisationens kärna: förmågan att gå samman och visa vad man tycker.

Det skavde i grenen när jag passerade passkontrollen. En stund innan hade Marcello gett mig en bunt tusendollarsedlar som vi skulle föra in i Pinochet-diktaturens Chile i mitten av 1980-talet. Jag gömde sedlarna i kalsongerna och i skorna och när passpolisen ställde sina frågor svarade jag artigt och försökte att inte låta nervös. Jag noterade hur Marcello visade all den charm och diplomati som krävs för att kunna hantera en besvärlig situation. Vi kunde till slut passera och några dagar senare överlämnades pengarna i en ambassadträdgård till de chilenska gruvarbetarna.

Så gick det till. I Chile, Brasilien, Sydafrika, Sydkorea. Diktaturer föll och pengar från ar-

betare i ett land blev en värdefull tillgång för arbetare i andra länder.

I fjol strejkade gruvarbetarna i Chile ungefär samtidigt som i Malmfälten.

Stödet till de fattiga små förbunden är för litet, säger han. "De rikare måste ge mer. Alla tjänar på det i längden."

När Marcello Malentacchi håller tillbaka tårarna inför Metallarbetarefederationens världskongress i Göteborg är det som om denna döda sterila kongresshall plötsligt briserar av liv. Här står representanter från

Han dröjer vid »röda torget« där han stod som gruppordförande för 4000 medlemmar och förklarade läget i förhandlingarna.

Angola, Danmark, Fijiöarna, USA, Kosovo, Peru, Pakistan och Zimbabwe.

Marcellos tårar framkallas av den hyllningsfilm som han överraskas med. En gammal arbetskamrat från monteringen på Torslanda, Milovan Stevanovich, talar i filmen, bilder på Marcello i demonstrationer, Brasiliens president Lula tackar känsloladdat för den hjälp han fick som förföljd metallarbetarledare.

När filmen är över exploderar sydafrikanerna i sång och bredvid mig reser sig bleka rysar och försöker dansa som ålar som egentligen bara sydafrikanerna förmår.

Strax efter hörs Pete Seegers röst i högtalarna och texten till *Solidarity Forever* rullar över

en jättelik filmduk. Denna sång som skrevs av en amerikansk facklig aktivist efter de blodiga strejkerna bland West Virginias kolgruvearbetare 1913 förkunnar "utan våra hjärnor och händer kan inga hjul snurra".

Problemet, brukar Marcello Malentacchi säga, är att ännu fler av dessa "hjärnor och händer" borde vara organiserade. Ytterligare 40 miljoner metallarbetare finns att organisera i världen utöver de 25 i IMF.

Solidarity Forever och ingen vet vad Marcello tänker när han gömmer ansiktet i händerna. Hans tankar är privata. Ibland svindlar livet, i synnerhet om livet blev en sådan osannolik resa för en ung liftare, uppväxt delvis i ett åsnestall strax efter kriget och som via diskjobb hamnade på Volvo Torslanda och som till slut insåg att det första fackliga uppdraget som skyddsombud inte var något att frukta.

Med cykeln tar han sig åter ut i världen. Den stod och väntade redan efter kongressen i ett rum på hotellet. Marcello cyklar en 500 till 600 mil om året och då är det inte några platta Närke-landskap vi snackar om, utan Tour de France-sträckorna upp och ner för Alperna.

Hjälmen på och så bar det iväg ut i Göteborgstrafiken. Cyklisten som började sitt livs resa med en cykelfärd de tjugofem kilometerna från hemmet i Grosseto till svenskturismens Riva del Sole. En resa han rörd och omtumlad nyss inför en världskongress avslutad med orden:

– Var snäll och kom ihåg mig som metallarbetare. Please, remember me as a metal worker.

Och vi kunde alla höra att rösten inte riktigt bar. ■